

O'TKIR PANKREATITDA SHOSHILINCH YORDAM VA DAVOLASH TAKTIKALARI

Alfraganus Universiteti davolash ishi

3-kurs talabasi

Raxmatullayeva Zebiniso

Annotatsiya; Ushbu maqolada o'tkir pankreatit kasalligining kelib chiqish sabablari, klinik belgilari, patogenez jarayonlari hamda shoshilinch yordam ko'rsatish algoritmlari keng yoritilgan. Zamonaviy diagnostika va davolash usullari, konservativ va jarrohlik yondashuvlari, intensiv terapiya taktikasi hamda reabilitatsiya choralariga alohida e'tibor qaratilgan. Maqola bakalavr va doktorlik darajalarida ilmiy hamda amaliy ma'lumotlarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: o'tkir pankreatit, shoshilinch yordam, davolash taktikasi, intensiv terapiya, jarrohlik.

O'tkir pankreatit – oshqozon osti bezining o'tkir yallig'lanish kasalligi bo'lib, uning asoratlari hayot uchun xavfli holatlarni yuzaga keltirishi mumkin. Kasallikning o'tkir bosqichida tezkor tashxis qo'yish va samarali davolash usullarini qo'llash bemor hayotini saqlab qolishda muhim ahamiyatga ega. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, o'tkir pankreatitning uchrashi yildan-yilga ortib bormoqda va o'lim ko'rsatkichi 15–30% gacha yetishi mumkin. **Etiologiya va patogenez;** O'tkir pankreatitning rivojlanishiga quyidagi omillar sabab bo'ladi: O't yo'llari kasalliklari (o't tosh kasalligi – 40–50%) Surunkali alkogolizm (25–30%) Qorin jarohatlari, jarrohlik aralashuvlar Yuqori yog'li oziq-ovqat iste'moli Qon tomir kasalliklari va mikrosirkulyatsiya buzilishlari Patogenezida asosiy mexanizm – oshqozon osti bezida fermentlarning (tripsin, lipaza, elastaza) muddatidan oldin faollashib, bez to'qimalarini o'z-o'zini hazm qilishi hisoblanadi. Bu jarayon gemorragik nekroz, yallig'lanish va intoksikatsiya bilan kechadi. O'tkir pankreatit quyidagi simptomlar bilan namoyon bo'ladi: Epigastral sohada to'satdan paydo bo'ladigan kuchli og'riq (belga

tarqaluvchi) Qusish, ko'ngil aynish, meteorizm Tana haroratining ko'tarilishi Taxikardiya, arterial bosimning tushishi Shok holati va kollaps . Laborator tekshiruvlar: qonda amilaza va lipaza miqdorining oshishi, leykotsitoz, CRP ko'rsatkichining yuqoriligi. Instrumental tekshiruvlar: Ultrasonografiya (USG) – o't yo'llari va pankreatik o'zgarishlarni aniqlash. Kompyuter tomografiya (KT) – nekroz, abstsess, suyuqlik to'planishini baholash. Endoskopik retrograd xolangiopankreatografiya (ERXPG). Shoshilinch yordam ko'rsatish O'tkir pankreatitda shoshilinch yordam quyidagilarni o'z ichiga oladi: 1. Bemorni statsionar sharoitda yotqizish. 2. Parenteral yo'l bilan suyuqlik terapiyasi (infuzion terapiya). 3. Og'riq qoldiruvchi va spazmolitik vositalar (Baralgin, No-shpa, Opioidlar). 4. Oshqozonni dekompressiya qilish (zond yordamida). 5. Antisekretor preparatlar (Proton pompa ingibitorlari). 6. Antibiotiklar (nekrotik shakllarda infeksiya profilaktikasi uchun). **Davolash taktikalari;** Konservativ terapiya: Suyuqlik va elektrolit muvozanatini tiklash. Og'riqni bartaraf etish. Parenteral ovqatlantirish. Antienzim terapiya. Jarrohlik usullar: Nekroektomiya – nekrotik to'qimalarni olib tashlash. Abstsess va kistalarni drenajlash. Minimal invaziv endoskopik usullar (laparoskopiya). Pankreatik nekroz ;Peritonit Septik shok Ko'p a'zoli yetishmovchilik (poliorgan yetishmovchilik) Surunkali pankreatitga o'tish xavfi . Yog'li va spirtli ichimliklardan qat'iy cheklanish. Parhez (Pevzner bo'yicha 5-sonli dieta). Vitamin va ferment preparatlarini uzoq muddatli qabul qilish. Dinamik kuzatuv va rehabilitatsiya choralari.

Xulosa;

O'tkir pankreatit – og'ir kechadigan, yuqori darajadagi shoshilinch tibbiy yordamni talab qiladigan kasallikdir. To'g'ri tashxis, zamonaviy konservativ va jarrohlik davolash usullarining uyg'un qo'llanishi bemor hayotini saqlab qolishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bakalavr darajasi uchun – klinik belgilarning erta aniqlanishi, shoshilinch yordam algoritmlarini bilish muhim bo'lsa, doktorlik darajasida – zamonaviy diagnostika, intensiv terapiya va innovatsion jarrohlik usullarini qo'llash asosiy ilmiy-amaliy yo'nalish hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar;

1. Beggs A., Thomas P. Acute pancreatitis: Pathophysiology and management. Lancet Gastroenterology & Hepatology, 2022.
2. Banks P.A., Freeman M.L. Practice guidelines in acute pancreatitis. Am J Gastroenterol. 2021.
3. Yusupov S., Karimov A. Oshqozon osti bezi kasalliklari. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2020.